ДИПЛОМАТИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
при Міністерстві закордонних справ України

НАУКОВИЙ ВІСНИК
ДИПЛОМАТИЧНОЇ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ

ВИПУСК 8

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ДИПЛОМАТІЯ: ВИТОКИ, ТРАДИЦІЇ, НОВАЦІЇ

Засновано у 1998 р.

м. Київ · 2003

ЗМІСТ

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ДИПЛОМАТІЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Куліш В.В., Тупчієнко Л.С.	Про концепцію підготовки національної еліти в Україні	4
Кірсенко М.В.	Орієнтальний вимір України	26
Хоменко Г.Д.	Практичні аспекти підготовки і ведення переговорів в умовах конфлікту	33
Костенко Г.Ф.	Багатонаціональна контртерористична операція: моніторинг, підсумки, прогноз	46
Дікарєв О.Г.	Політичні та економічні моделі в міжнародному житті країн Північної Європи	52
Бугай А.А.	Євроінтеграція і економічна безпека України	62
Самойлова Л.І.	Проблема Калінінградського регіону в контексті політики Європейського Союзу	69
Саблук В.В.	Співробітництво України з Італією в гуманітарній сфері на сучасному етапі	82
Дьоміна М.О.	Розбудова українсько-грецьких політичних відносин (1991-1996 рр.)	91
Ясинський Л.П.	Гуманітарний аспект українсько-казахстанського співробітництва	98
Ільницький А.В.	Дипломатичний захист: захист прав держави чи прав особи?	118
Азнакаєв Р.Є.	Інститут позаштатного (почесного) консула: світовий досвід і Україна	128
Троніна О.В.	Кіпрський конфлікт: історико-політологічний аналіз	144
Шпак Н.А., Чалий В.О.	Канада - США: здобутки і проблеми асиметричних відносин	152

ООН: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Гуменюк А.Г.	Діяльність ООН по імплементації мирної угоди в Боснії та Герцеговині	162
Прилипа О.В.	Україна в контексті миротворчих операцій ООН	181
Грушова А.Т.	Проблема захисту прав людини в Україні відповідно до стандартів Організації Об'єднаних Націй	193

НАТО: ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Полторацький О.С.	Участь НАТО в боротьбі проти сучасного міжнародного тероризму: уроки та здобутки	206
Дмитренко С.М.	Північноатлантичний альянс в умовах формування загальноєвропейської системи безпеки	222
Ткач Д.І.	Вступ до НАТО - перший етап інтеграції Угорщини до європейських та євроатлантичних структур	231

УКРАЇНА І СУЧАСНИЙ СХІД: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ СПІВРОБІТНИЦТВА

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Єльченко В.Ю.	Україна і сучасний Схід: пріоритетні напрями міждержавних відносин і співробітництва	244
Ахмад Садег-Бонаб	Иран и Украина: динамизм и процесс двустороннего сотрудничества	249
Джанг Шин	Современное состояние и перспективы сотрудничества между Республикой Корея и Украиной	253
Ву Зыонг Хуан	Отношения между Вьетнамом и Украиной: состояние и перспективы	258
Шергін С.О.	Країни Східної і Південно-Східної Азії у зовнішньо-політичних пріоритетах України	265
Кочубей Ю.М.	Геополітичне значення регіону Близького і Середнього	270

Сходу в контексті національних інтересів України
Лещенко Л.О. Зовнішня політика КНР і українсько-китайські відносини 279
Майдан І.Г. Основні етапи розвитку українсько-іранських відносин (1992-2002 рр.) 285
Грищенко Т.В. Сучасна зовнішня політика Соціалістичної Республіки В'єтнам 290
Александрук В.Є. Україна і АТР: розвиток українсько-японського діалогу 298
Плачинда В.С. Позиція України щодо врегулювання близькосхідного конфлікту 305
Скороход Ю.С. Україна і арабські країни: здобутки і проблеми співробітництва 312
Кириченко В.П. Східна політика України: цивілізаційний підхід 318

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ДИПЛОМАТІЯ І ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

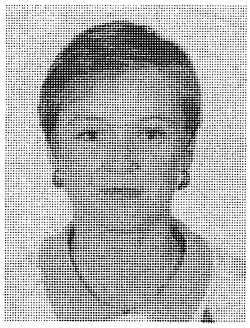
Огнівець І.В. Громадянство Європейського Союзу: здобутки і сучасні проблеми 322
Ізотов В.А. Офшорний банк: правові аспекти оперативності і конфіденційності в управлінні фінансовими коштами 327
Маловацький О.В. Правова природа терміну зловживання правом 334
Ларченков О.С. Гармонізація податкових систем країн-членів Європейського Союзу 342
Дмитрієнко Ю.М. Про синергетику правосвідомості як домінантну еволюційну функціональну закономірність (функціональний закон) посттоталітарних правових рефлексій 348
Неліп М.І., Куфтирєв П.В. Філософсько-правові погляди професора Київського університету імені Св.Володимира Є.М.Трубєцкого 380
Серьогін О.Ю. Аналіз відповідності основних положень Генеральної угоди про торгівлю послугами Світової організації торгівлі потребам розвитку туристичної галузі України 389

ПОЛІТИКА І ДИПЛОМАТІЯ: МЕТОДОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ, ПРАКТИКА

Ціватий В.Г. Копти - християнські осередки у мусульманському світі: історія, політика, дипломатія, право (проблеми політичної регіоналістики) 396
Котляров П.М. Від Вормсу до Шмалькальдену: право на збройний опір 424
Гаврилов О.В. Перший досвід скандинавського єднання: шведсько-норвезька унія 1319 року 433
Прохоренко С.С. Рух боснійських сербів "іллірів" 40-70 рр. XIX ст.: проблеми розвитку ідеології 444
Ігнатуша О.М. Національна церква чи інтернаціональне безвір'я: суперечні тенденції новоєвропейського розвитку (перша третина XX ст.) 449
Дятлов Ю.В. Участь українських вчених-фізиків у науковому співробітництві в Європі (кінець XIX - початок XX ст.) 460
Бетлій О.В. Діяльність польського дипломатичного представництва в Україні (1921-1923 рр.) 467
Ількова О.Г. Українсько-польські культурні зв'язки в 1920-1930 роках 487
Бем Н.В. Відзеркалення аграрної політики сталінського керівництва у настроях українського селянства 497
Дутчак Г.О. Українсько-болгарські культурні зв'язки (історичний хронограф) 515
Костилєва С.О. До питання про становлення інформаційної присутності України за кордоном (кінець 80-х - перша половина 90-х рр. XX ст.) 522

РЕЦЕНЗІЯ

Мартинов А.Ю. Західна політична наука про сучасні українсько-російські відносини 536
Рецензія на монографію: Петровский В.В. Современные украинско-российские отношения в западной интерпретации. – Харьков: Майдан, 2002. – 264 с.

ГУМЕНЮК А. Г.,
кандидат політичних наук, доцент

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДІЯЛЬНІСТЬ ООН ПО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МИРНОЇ УГОДИ В БОСНІЇ ТА ГЕРЦЕГОВИНІ

Сьогодні Організація Об'єднаних Націй складає невід'ємну частину міжнародних відносин. Вона відіграє провідну роль у зусиллях з підтримання міжнародного миру й безпеки, у розв'язанні глобальних проблем.

Діяльність ООН по імплементації Мирної угоди в Боснії та Герцеговині уявляється можливим умовно поділити на 4 етапи: розмежування сторін; початок мирних будівних програм; проведення виборів; процес створення спільних конституційних інститутів.

Вже на першому етапі Організацією були створені структури, необхідні для підтримки зусиль, які стосувалися цивільних аспектів виконання. 13 березня 1996 року Високий представник Карл Більдт доповідав Генеральному секретареві про створення Спільної тимчасової комісії (СТК) у складі делегацій на чолі із прем'єр-міністрами уряду Федерації і Республіки Сербської та під головуванням Високого представника для обговорення питань політичних і конституційних аспектів виконання та у якості

головного каналу прямих політичних переговорів. Була також створена Спільна цивільна комісія (СЦК) до якої увійшли представники урядів сторін в Боснії та Герцеговині і найбільш важливих установ, які брали участь в імплементації Мирної угоди. Функції головування в СЦК, яка займалася питаннями практичної реалізації угоди, виконував Заступник Високого представника Майкл Штайнер[1].

До кінця березня були створені 4 регіональні СЦК, які виконували завдання поновлення економічних, транспортних і комунікаційних зв'язків між утвореннями на регіональному і місцевому рівнях, а також вживали заходи по укріпленню довіри[2].

За переконанням Високого представника, зустрічі в рамках СТК і СЦК "сприяли послабленню можливої напруги і налагодженню контактів між основними учасниками політичного і економічного життя країни"[3].

Відділення Високого представника проводило активну роботу із сторонами по підготовці і створенню Комісій, передбачених в додатках до Мирної Угоди. Станом на березень 1996 року всі сторони в Боснії та Герцеговині висунули на розгляд Високого представника кандидатури представників в Палату по правам людини, Комісію по правам людини (КПЛ), Комісію по біженцям і переміщеним особам (КБПО). Обидві комісії після започаткування під егідою Високого представника посилили мирний будівний процес в Боснії та Герцеговині. Так, КПЛ до жовтня 1996 року отримала більш ніж 300 скарг, із яких 10 були передані в Палату по правам людини. Вже до червня 1996 року Канцелярія Омбудсмена КПЛ завела більш ніж 800 тимчасових досьє і зареєструвала 332 справи, біля 50 справ було передано у відповідні органи[4]. Станом на 30 вересня 1997 року Палата по правам людини зареєструвала 59 справ і провела 5 публічних слухань[5].

КБПО на початку листопада почала реєструвати майнові претензії в 3-х регіональних відділеннях в Лукавиці, Мостарі і Сараєво. На початку 1997 року Комісія започаткувала ще 6 регіональних відділень, кожне з яких було спроможне обробляти біля 1000 претензій в місяць. Зважаючи на те, що ресурси Комісії не дозволяли оперативно виконати колосальне завдання перевірки сотень тисяч претензій щодо приватної нерухомої власності, КБПО виробила і запропонувала спільні програми із відповідними урядами для реєстрації претензій біженців, які проживали за кордоном[6]. Станом на вересень 1997 року КБПО отримала і обробила 40000 заяв і прийняла більш ніж 4200 рішень[7].

Зважаючи на внесок КБПО і КПЛ у відновлення миру в Боснії та Герцеговині, автор відмічає, що їх діяльність могла б бути більш ефективною, якби не дія стримуючих факторів. Діяльність цих уста-

нов стримувалась через слабке співробітництво з боку центральної влади Боснії та Герцеговини. Зокрема, владні структури сторін часто не реагували на доповіді або запити про інформацію. Комісії працювали в умовах серйозної фінансової нестачі. Так, довгий час КПЛ фінансувалася міжнародними дотаціями, хоча згідно з Мирною угодою всі затрати КПЛ повинен був покривати уряд Боснії та Герцеговини, який виділив певну суму лише в 1997 році[8].

Одним із центральних елементів Мирної угоди по Боснії та Герцеговині було проведення демократичних виборів. Хоча головну відповідальність за прийняття і здійснення на практиці програми виборів було покладено на ОБСЄ, відділення Високого представника запровадило зв'язок із цією організацією по питанням виборів через ряд механізмів. По-перше, керівник місії ОБСЄ увійшов до складу СЦК; по-друге, Високий представник був представлений у Тимчасовій виборній комісії ОБСЄ.

Мирна будівнича і стабілізаційна діяльність ООН, на думку автора, була однією із головних причин успіху організації і проведення виборів на рівні держави і Утворень в Боснії і Герцеговині, які відбулися згідно із Мирною угодою, 14 вересня 1996 року. Скоординовані дії МООНБГ, УВКБ і СВУ дозволили в основному упередити можливі провокаційні виступи і забезпечити участь у виборах значної кількості біженців і переміщених осіб. В контексті підготовки до виборів під головуванням представника СМПС було проведено ряд зустрічей між міністрами внутрішніх справ Утворень, співробітниками УВКБ, СВУ і ОБСЄ, в результаті яких було досягнуто домовленості по питанням забезпечення безпеки виборів. Для осіб, які слідували на вибори із іншого Утворення, було встановлено 19 безпечних маршрутів, визначені плани автобусних перевезень, процедури огляду і створені додаткові пункти для голосування. В рамках операції забезпечення виборів нагляд за пересуванням здійснювали 1692 спостерігачі СМПС і велика кількість службовців СВУ, що дозволило підтримати свободу пересування в день виборів[9].

Після проведення виборів 1996 року Управління Високого представника (УВП) зосередило свою діяльність на координації і сприянні створення загальних інститутів Боснії та Герцеговини. З цією метою Високий представник, використовуючи своє право виносити остаточне рішення на місцях по питанням здійснення громадянських аспектів врегулювання, 19 вересня 1996 року оголосив про домовленості на перехідний період для стимулювання започаткування нових інститутів і уникнення вакууму влади. У відповідності із цими домовленостями, обрана Президія Боснії та Герцеговини взяла не себе владу після підтвердження результатів виборів і всі відповідні урядові

органи виконували свої функції на тимчасовій основі до їх заміни новими органами[10]. Для забезпечення функціонування загальних інститутів на початкових етапах, канцелярія Високого представника підготувала комплект базових матеріалів законодавчої основи діяльності уряду Боснії та Герцеговини, в який увійшли закони, що регулювали зовнішньоекономічні зв'язки, питання громадянства, паспортний режим, створення центрального банку, проект бюджету на 1997 рік[11]. 30 вересня УВП організувало першу сесію Президії і сприяло організації та функціонуванню робочих груп Президії.

Після створення Ради міністрів Боснії і Герцеговини УВП спрямувало свою діяльність на співробітництво із робочими групами Ради по вивченню законів. Персонал Високого представника брав участь у засіданнях груп, а Високий представник і його заступник були присутніми на більшості сесій Ради міністрів і допомагали шляхом роз'яснення або посередництва у вирішенні питань щодо обсягу владних повноважень, передбачених в Конституції[12].

У відповідності із доповіддю Високого представника станом на 14 квітня 1997 року під його контролем в основному завершилося створення Парламентської Асамблеї Боснії та Герцеговини, Конституційного суду, Центрального банку[13], а 16 жовтня 1997 року Високий представник Карл Вестендорп повідомив Генерального секретаря ООН Кофі Аннана про проведення першого засідання Постійного комітету по військовим питанням, робота якого координувалася і направлялася військовим радником Високого представника[14].

Зважаючи на прогрес у роботі закордонних органів Боснії та Герцеговини, у жовтні 1997 року УВП розпочало процес розроблення другого комплексу невідкладних нормативних актів, серед яких закони про розподілення частот і електрозв'язку, імміграційне законодавство, постійні закони про вибори, митницю тощо[15]. Проекти цих законів після їх підготування були представлені владам Боснії та Герцеговини.

Ефективність функціонування загальних інститутів Боснії та Герцеговини час від часу утруднювалася через відсутність політичної волі лідерів утворень, тому досягнення прогресу у всіх напрямках на етапі консолідації вимагало постійних і інтенсивних зусиль міжнародного співтовариства. Високий представник в декількох випадках був вимушений виносити тимчасові обов'язкові рішення у відповідності із своїми повноваженнями за змістом додатку 10 до Мирної угоди[16]. Так, коли Президія Боснії та Герцеговини виявилася нездатною досягти згоди по ряду важливих питань, найбільш важливим із яких було введення спільної валюти, ці питання були врегульовані Високим представником[17].

Наступним прикладом можуть слугувати заходи, що були вжиті Високим представником, коли Парламентська асамблея не спромоглася прийняти ряд законів важливого характеру. Внаслідок цього, Високий представник забезпечив прийняття Закону про іноземні інвестиції і Закону про прапор Боснії та Герцеговини. Зокрема, дизайн прапора було розроблено незалежною комісією, заснованою Високим представником після того, як правлячі партії не досягли консенсусу[18]. У 1998 році Високий представник ввів у дію рамковий закон про приватизацію після того, як він не пройшов в палаті народів Боснії та Герцеговини[19].

На всіх етапах мирного будівництва в Боснії та Герцеговині УВП приділяло значну увагу розвитку країни. Як справедливо відмічав Високий представник Карл Більдт у своїй доповіді Генеральному секретареві ООН Б.Бутросу-Галі, "довготермінове відновлення економіки є необхідною умовою забезпечення політичної стабільності і миру... Це найкращий спосіб значного скорочення залежності населення від гуманітарної допомоги, демонстрації того, що дотримання домовленостей приносить реальні вигоди"[20]. Розуміння такого взаємозв'язку змусило Високого представника налагодити тісне співробітництво і проводити координацію діяльності основних установ, що займалися здійсненням економічних аспектів (Всесвітній банк, ЄБРР, МВФ, МАР, Міжнародна група управління). З цією метою Високий представник визначив пріоритетні напрямки, серед яких відновлення інфраструктури, виробництва, укріплення імплементаційних можливостей уряду, розвиток соціального сектору[21].

Концепція економічної підтримки політичної стабілізації базувалася на двох головних елементах: відновлення і ринкова економіка, причому перший елемент передбачав забезпечення того, щоб допомога в цілях реконструкції заохочувала учасників мирного процесу і винагороджувала общини, які сприяли мирному будівництву[22]. Вже 12-13 квітня 1996 року в Брюсселі відбулася конференція донорів на рівні міністрів, яка була організована Всесвітнім банком і Європейською комісією[23]. Внески, які були покриті донорами на 1996 рік, склали біля 1520 млн. доларів США, причому 82% загального обсягу допомоги отримала Федерація, 17% були інвестовані в діяльність, призначену для обох Утворень, і лише 1% фінансових надходжень стосувалися проектів в РС[24]. Однією з причин такого розподілення була не тільки упередженість донорів, але й низький рівень співробітництва влади РС, яка навіть не надіслала своїх представників на конференцію.

В 1997/98 рр. були проведені конференції донорів по Боснії та Герцеговині, на яких були оголошені внески на суму біля 2 млрд. доларів США[25].

Крім спільного фінансування проектів значна сума була спрямована на підтримку економічного розвитку в Боснії і Герцеговині безпосередньо через канали ООН. Лише по лінії Всесвітнього банку станом на грудень 1996 року було мобілізовано 325,6 млн. доларів США в рамках 13 конкретних проектів. Всесвітній банк надавав особливу підтримку УВКБ в здійсненні програми репатріації біженців, яка полягала в організації значних коштів на програми поновлення будинків і виконання програм створення робочих місць. На додаток до ресурсів, які надавалися донорами, Міжнародна асоціація розвитку спрямовувала свої кошти на фінансування додаткових проектів по ремонту житла, електрозабезпечення, розмінуванню, проведенню громадських робіт, підтримці демобілізації, ініціатив дрібних підприємств, поновленню газопостачання, роботи транспорту[26].

Іншими установами, які відігравали ключову роль у координації заходів по відновленню економіки Боснії та Герцеговини були ПРООН, ФАО, СПП. Так, після того, як в липні 1996 року в Сараєво було відкрито відділення Програми розвитку ООН, ПРООН виділила біля 5,7 млн. доларів США для укріплення державних і місцевих установ країни[27]. В 1997 році ця сума була суттєво збільшена – станом на червень 1997 року ПРООН здійснювала 32 проекти в рамках національних програм секторального відновлення на загальну суму 25,1 млн. доларів США[28].

Заслуговує на увагу діяльність СПП, яка в 1997 році змінила акценти надання надзвичайної продовольчої допомоги і почала використовувати її для підтримки короткотермінових проектів відновлення соціально-економічної інфраструктури, що були спрямовані на те, щоб надати сприяння реципієнтам у подоланні залежності від гуманітарної допомоги шляхом створення робочих місць, підтримки професійної підготовки і заохочення самозабезпеченості[29].

Не дивлячись на значні зусилля фінансово-економічних установ ООН, оцінка економічної політики міжнародного співтовариства щодо мирного будівництва в Боснії та Герцеговині не є однозначною. Не дивлячись на те, що вже в жовтні 1997 року загальна кількість контрактів по реконструкції сягнула 3300 на загальну суму 1,4 млрд. доларів США, значні фінансові проріхи зберігалися у всіх основних секторах. Політичні розбіжності утруднювали реалізацію ряду проектів, зокрема, по відновленню функціонування головних залізничних доріг[30]. Донори продовжували надавати допомогу орієнтуючись, деякою мірою, на свої політичні інтереси в регіоні. Так, із нових проектів, які були розпочаті в 1998 році, лише 30% припали на територію Республіки Сербської[31]. Спостерігалося відста-

вання відновлення інфраструктури і пожвавлення економіки від темпів повернення біженців, що утруднило реалізацію програм репатріації УВКБ[32].

Однак, на думку автора, не доцільно перекладати всю відповідальність за низькі темпи економічного розвитку Боснії та Герцеговини протягом перших післявоєнних років на ООН. Організація виконувала допоміжні функції і ступінь реалізації економічних завдань залежала багато в чому від політичної волі сторін. Зважаючи на той факт, що "боснійські політичні лідери, обрані в 1996 році, в основному не змогли захистити інтереси народу Боснії та Герцеговини, які полягали... у закладенні основ для мирного майбутнього"[33], економічне зростання у 1996-98 рр., як було відмічено 9 червня 1998 року на Люксембурзькій КВМУ, визначалося головним чином внесками донорів і економічною допомогою по лінії ООН[34]. Це змушує розглядати економічну допомогу міжнародного співтовариства в якості одного із вирішальних факторів повоєнного відновлення в Боснії та Герцеговині. Про відносну ефективність цієї допомоги свідчить також і той факт, що ООН вдалося 3 грудня 1996 року до березня 1998 року зменшити кількість людей, які отримують безкоштовні продовольчі товари у рамках гуманітарних програм із 2 млн.[35] до 575 тис. чоловік[36], тобто майже вчетверо.

Важливу роль у здійсненні політики ООН по виконанню Мирної угоди відігравала Місія ООН в Боснії та Герцеговині, яка складалася із СМПС і співробітників по цивільним питанням. Мандат СМПС поширювався на спостереження за діями місцевої поліції, укріплення підготовки і перебудови поліцейських сил і вироблення Керівних вказівок із урахуванням демократичних принципів. В рамках своїх повноважень спеціальні поліцейські сили 26 квітня 1996 року підписали угоду про графік реорганізації поліції Федерації Боснії та Герцеговини, а 30 травня Комісар СМПС Пітер Фіцджеральд видав офіційну інструкцію по її перебудові. Інструкція передбачала скорочення чисельності штатних поліцейських в Федерації з 20000 до 11500 чоловік. Федерація і Республіка Сербська погодилися виконувати положення заяви СМПС про принципи здійснення поліцейської діяльності в демократичній країні і про новий кодекс поведінки для співробітників поліції[37].

31 січня 1997 року Республіка Сербська представила на розгляд СМПС план по вдосконаленню і перебудові поліцейських сил, який містив більшість аспектів пропозицій СМПС. Спостерігачі СМПС здійснювали спільне патрулювання із співробітниками поліції відповідних Утворень з метою навчання на власному прикладі поліцейської діяльності на принципах демократії. У ряді районів

СМПС успішно організували охорону порядку із залученням місцевої громадськості і розробили шкільну програму для ознайомлення учнів всіх рівнів із їхніми обов'язками і діяльністю поліції[38].

12 грудня 1996 року Рада Безпеки згідно із рекомендацією Ради по виконанню Мирної угоди МКВУ[39] санкціонувала розширення повноважень СМПС. На поліцейські сили ООН були покладені додаткові функції, пов'язані із розслідуванням випадків порушення прав людини місцевими поліцейськими силами[40]. В середині лютого після випадку із застосуванням насильства під час відвідування боснійцями кладовища в Західному Мостарі СМПС провели перше розслідування у цьому зв'язку. Доповідь СМПС, яка зафіксувала серйозні порушення з боку боснійської хорватської поліції, була надана Високому представникові, який висунув ряд вимог про вжиття заходів національними посадовими особами[41]. Основні висновки доповіді СМПС були також надані Раді Безпеки ООН[42], яка в заяві свого Голови від 11 березня 1997 року[43] звернулася із вимогою до відповідних влад Боснії та Герцеговини забезпечити практичну реалізацію відповідних висновків.

До липня 1997 року СМПС провели іще 3 спеціальні розслідування. В одному із них (інцидент в Гаєві) сили прийшли до висновку, що начальник місцевої поліції і його персонал не виконали своїх обов'язків по забезпеченню захисту боснійських будинків, які були спалені. Міністр внутрішніх справ Республіки Сербської повідомив, що він виявив 12 злочинців, 4 з яких покарані штрафами. Втім, проти двох старших по рангу поліцейських не було вжито ніяких заходів[44].

СМПС приділяли значну увагу забезпеченню свободи пересування в Республіці. З цією метою СМПС спільно із СВУ ліквідували несанкціоновані КПП, які були головною перешкодою для такої свободи[45], і виробили нову політику щодо КПП, які залишилися. Ця політика спрямовувалася на припинення практики регулярного затримання транспортних засобів із номерами іншого Утворення. Місцева поліція була зобов'язана звертатися до СМПС за дозволом на організацію КПП при наявності доказів, що вони необхідні для скорочення злочинності. Щоправда, влади РС відкрито відмовилися визнати таку політику, але місцеві органи поліції в цьому Утворенні уникали прямої конфронтації і залишали несанкціоновані КПП, коли до них наближалися патрулі СМПС/СВУ[46]. Політика щодо КПП призвела до суттєвих результатів. Якщо в травні 1997 року дозволялося щоденно встановлювати біля 300 КПП, то вже в вересні ця цифра впала до 15. Очевидно, що таке скорочення значно розширило свободу пересування[47].

У січні 1998 року СМПС у співробітництві із Силами по стабілізації (СПС) протягом двох тижнів проводили операцію "Ко-

ридор" по забезпеченню безпеки на транзитному маршруті, який проходить через Республіку Сербську на проміжку між Сараєво і Горадже. В ході цієї операції, в рамках якої СМПС забезпечили постійну присутність між Сараєво і Трново, рух автотранспорту зріс від незначних показників до 390 машин в день[48].

У тісному співробітництві із СМПС працювали співробітники Місії по громадянським питанням, функції яких полягали у організації підтримки СМПС, аналізі інформації про політичні події і наданні добрих послуг в цілях укріплення довіри і вирішенні проблем на місцевому рівні. Співробітники по громадянським питанням (СГП) регулярно проводили брифінги для командирів СМПС, що дозволило останнім краще орієнтуватися в місцевій політичній ситуації в рамках, які знаходилися в сфері їх відповідальності. СГП надавали допомогу СМПС у проведенні розслідувань по правам людини і сприяли Управлінню Високого представника і УВКБ в зниженні напруги в зоні роз'єднання навколо Тузли і укріпленні міжнародного співробітництва в Мостарі[49]. СГП взяли активну участь у розробці плану діяльності багатоетнічної поліції в Республіці Сербській і у виробленні плану введення уніфікованих номерних знаків в Боснії та Герцеговині. Проте, діяльність СГП носила не тільки допоміжний, але й превентивний характер. Так, тісні контакти співробітників по громадянським питанням з місцевими владами сприяли проведенню зустрічей офіційних осіб по обидві сторони лінії розмежування і дозволили зменшити напругу і знизити ймовірність спалахів насилля[50].

Важливе значення для впровадження Мирної угоди по Боснії та Герцеговині мала реалізація воєнного компонента виконання угоди, відповідальність за здійснення якого покладалася на СВУ. Протягом початкових етапів діяльності СВУ, сили приділяли головну увагу проведенню інспекцій і перевірок казарм, місць збору і зберігання засобів ПВО, наземному і повітряному патрулюванню лінії розмежування між Утвореннями (ЛРМУ) і зони роз'єднання, нагляду за операціями по розмінуванню[51], виявленню, конфіскації і знищенню несанкціонованих озброєнь.

Так, 2 серпня СВУ виявили склад із 250 тоннами боєзапасів в Марчетичах і протягом 6 днів знищили його. Цей інцидент змусив Армію Республіки Сербської повідомити про існування ще 16 несанкціонованих складів і перемістити ці склади на об'єкти, які були визначені СВУ[52]. Разом з тим, вже в серпні 1996 року СВУ взяли участь у забезпеченні відкритості країни шляхом покрашення елементів інфраструктури. При підтримці відповідної інформаційної кампанії на всій території Боснії та Герцеговини СВУ здійснювали патрулювання для забезпечення свободи пересування[53]. Також, з цією метою СВУ здійсни-

ли реалізацію чисельних проектів цивільного будування. Було, зокрема, відкрито 2500 км доріг, поновлювалися 64 мости. СВУ допомогли відновити діяльність залізниць Боснії, повітряне сполучення і ряд автобусних маршрутів[54]. 20 грудня 1996 року СВУ були перетворені в сили по стабілізації (СПС), які продовжували виконання військових аспектів Мирної угоди. Лише за три перших місяці СПС провели більш ніж 750 інспекцій по перевірці виконання сторонами угоди. У січні 1997 року СПС прийняли рішення провести двоетапне призупинення політики конфіскації. Перший етап (17 січня-15 лютого) дозволив сторонам оголосити озброєння, які приховувалися до того часу, і вивезти їх у визначені Силами місця протягом другого етапу (15 лютого-17 березня). Такий гнучкий підхід сприяв виявленню значної кількості озброєнь і підвищенню стабілізації в регіоні[55].

Важливе значення має той факт, що і СВУ, і СПС здійснювали підтримку реалізації цивільних аспектів врегулювання. Так, СВУ тісно співробітничали із УВКБ в його зусиллях по репатріації біженців, надавали підтримку ОБСЄ в організації виборів в області планування, матеріально-технічного постачання і зв'язку, проводили спільні операції із СМПС, допомагали Управлінню Високого представника у створенні загальних інститутів тощо[56]. СПС продовжили практику взаємодії із міжнародними установами цивільного ешелону, зокрема взяли активну участь у підготовці муніципальних виборів під егідою ОБСЄ, здійсненні процедур поетапного повернення біженців і переміщених осіб в зону роз'єднання[57].

Аналіз документів ООН свідчить, що діяльність багатонаціональних сил була в цілому ефективною. Зокрема, Високий представник Карл Більдт у своїй доповіді зауважив Генеральному секретареві ООН, що "СВУ змогли виконати поставлені перед ними завдання, здійснивши тим самим підтримку більш широким, комплексним і довготерміновим зусиллям, спрямованим на примирення, реінтеграцію"[58].

Як було відмічено в доповіді Генерального секретаря ООН Б.Бутроса-Галі від 23 листопада 1995 року[59] Основна угода по району СБЗС була важливим досягненням, яке забезпечувало мирну інтеграцію цього району в склад Хорватії.

Виконуючи це завдання військовий компонент ТАООНСС 21 травня-20 червня провів демілітаризацію району. Всі важкі озброєння місцевих сербських сил були або виведені із регіону, або передані ТАООНСС для ліквідації. Для забезпечення стабільності після роззброєння сербської сторони, військові підрозділи створили спостережні пункти в зоні роз'єднання і зосередили свою діяльність на забезпеченні статусу цієї зони[60]. Паралельно із виконанням завдань військового характеру розпочав діяльність цивільний компонент

ТАООНСС, мандат якого поширювався на виконання цивільних аспектів управління, організацію виборів, сприяння поверненню біженців, забезпечення роботи державних служб. Головним інструментом реалізації цих завдань були 15 функціональних імплементаційних комітетів (ІК), створених Тимчасовим адміністратором Жаком Полем Клейном у відповідності із доповіддю Генерального секретаря ООН Б.Бутроса-Галі від 13 грудня 1995 року. Так, ІК по відновленню державних служб станом на червень 1996 рік відновив поштовий зв'язок і телекомунікації із іншою частиною Хорватії, провів ремонт і розмінування залізничної гілки Вінковіци-Сід, відновив лінії електропередач. Імплементаційний комітет по сільському господарству встановив торговельні зв'язки між районом ССБЗС і іншими частинами Хорватії, включаючи бартерний обмін. Імплементаційний комітет по питанням цивільної адміністрації узгодив програму роботи по майновим і персональним архівам для підключення місцевих адміністративних структур до хорватської системи[61]. Одночасно ТАООНСС приступила до створення Тимчасових поліцейських сил (ТПС) для підтримання правопорядку під керівництвом Тимчасового адміністратора і під наглядом ЮНСІВПОЛ. ІК по справам поліції узгодив чисельність і структуру ТПС, які були засновані 1 липня 1996 року[62]. Намагаючись створити сприятливі умови для примирення, ТАООНСС сприяла прийняттю закону про амністію. Зважаючи на те, що закон містив ряд неконкретних формулювань, Тимчасовий адміністратор ініціював серію прямих контактів між урядом і місцевою сербською владою, завдяки чому в закон про амністію були внесені поправки[63].

У відповідності до пункту 12 Основної угоди, який встановлював обов'язки ТАООНСС по організації, проведенні і засвідченні виборів, Відділ допомоги в проведенні виборів Секретаріату ООН організував в квітні 1996 року Місію по спостереженню за проведенням виборів. У цьому контексті у складі Тимчасової адміністрації було створено групу по проведенню виборів з метою підготовки до місцевих виборів[64], яка спільно із ІК по виборам почала інтенсивну роботу по врегулюванню невирішених питань політики, від яких залежав успіх виборів (питання представництва, права участі в голосуванні і терміну проведення)[65].

26 грудня 1997 року Тимчасовий адміністратор направив лист президенту Хорватії Франьо Туджману, в якому були викладені елементи всеохоплюючого політичного пакету, запропоновані в якості основи по відношенню до виборів і довготермінових гарантій сербській етнічній общині, і 30 грудня провів напружені консультації із урядом Хорватії щодо впровадження цього пакету[66]. В результаті

уряд Хорватії в основному включив елементи пакета в програму по завершенню Мирної інтеграції району, яка передбачала: проведення виборів в районі ССБЗС одночасно із загальнонаціональними виборами; видачу урядом документів про громадянство всім особам, що мають право голосувати, перед виборами; компромісне рішення про допуск до виборів і гарантування сербам пропорційного представництва в місцевих органах, та інші положення[67].

У заяві свого Голови Рада Безпеки ООН висловила згоду з тим, що права та гарантії програми створювали міцну основу для проведення виборів[68], що дало можливість Тимчасовому адміністратору призначити вибори в районі на 13 квітня 1997 року[69].

31 січня ТАООНСС і уряд Хорватії домовилися про прискорену процедуру реєстрації виборців, за дотриманням якої спостерігали співробітники Тимчасової адміністрації[70]. ІК по виборам були призначені 28 місцевих виборчих комісій, які виступили компетентними органами по безпосередньому проведенню виборів. Для контролю за дотриманням правил демократичного голосування, в районі було розгорнуто 150 спостерігачів ТАООНСС в якості стаціонарних контролерів на всіх виборчих пунктах. ІК також призначив Виборчу апеляційну комісію (ВАК) у складі сербських і хорватських юристів під керівництвом міжнародного судді, призначеного ТАООНСС, і комісію експертів по ЗМІ аналогічного складу для спостереження за рівним доступом всіх зареєстрованих партій і кандидатів[71]. Вказані заходи ТАООНСС в цілому забезпечили успіх виборів в районі ССБЗС, які відбулися відповідно із рішенням Тимчасового адміністратора 13-14 квітня 1997 року – обидві комісії прийшли до висновку про вільний і справедливий характер виборів. Успішне проведення виборів було відмічено у заяві Голови Ради Безпеки ООН, який назвав цю подію "важливим кроком для забезпечення подальшого прогресу на шляху мирної інтеграції району ССБЗС"[72].

Після виборів Тимчасова адміністрація зосередила свою діяльність на сприянні функціонування обраних органів, забезпеченні здійснення урядом Хорватії прав і гарантій сербського населення і координації діяльності по виробленню програми повернення біженців. Так, ТАООНСС наполягла на створенні механізму координації Хорватської державної діяльності в районі і забезпеченні того, щоб місцеві діячі проводили в життя національну політику[73]. Для прискореного повернення біженців ТАООНСС розробила оперативні процедури повернення, які були прийняті урядом 24 квітня 1997 року.

23 червня 1997 року Генеральний секретар Кофі Аннан повідомив Раду Безпеки про те, що Тимчасовий адміністратор, зважаючи на прохання Хорватії про прискорення інтеграції, розробив двоетапну

"Стратегію виведення". Перший етап повинен був включити передачу Хорватії виконавчої відповідальності за основну частину цивільної адміністрації району при збереженні за ТАООНСС повноважень на втручання і відміну рішень. Передбачалося, що темпи передачі повноважень будуть визначатися із врахуванням продемонстрованих Хорватією можливостей по забезпеченню гарантії для сербського населення[74].

"Стратегія виведення", яка була схвалена Радою Безпеки ООН[75] ставила в залежність терміни згортання ТАООНСС від конструктивного співробітництва уряду Хорватії і стимулювала його до забезпечення прав сербської меншини. Вже 23 вересня Прем'єр-міністр Хорватії вирішив в повній мірі співробітничати із ТАООНСС з метою швидкого врегулювання всіх невирішених проблем. Протягом наступних двох діб були підтверджені зобов'язання, які ще не виконала хорватська сторона і було оперативно завершено ряд переговорів, що перебували в глухому куті. Рада Безпеки привітала позитивні заходи хорватського уряду і закликала його добитися подальшого прогресу в області реінтеграції[76].

Протягом жовтня-грудня 1997 року уряд Хорватії продовжував демонструвати значну політичну волю до успішного завершення реінтеграції і активізував зусилля по виконанню гарантій і прав сербського населення. 2 жовтня після рекомендацій Тимчасового адміністратора уряд прийняв всеохоплюючу програму національного примирення і 9 жовтня призначив Багатоетнічну національну Раду по реалізації програми встановлення довіри, прискорення повернення і нормалізації життя[77]. Програма була націлена на досягнення більшої терпимості і на сприяння поверненню переміщених осіб[78]. Станом на грудень в цілому вдалося завершити інтеграцію державних служб і підприємств при збереженні прав працівників сербської національності.

4 грудня 1997 року Генеральний секретар ООН Кофі Аннан подав доповідь Раді Безпеки, в якій проаналізував результат діяльності ТАООНСС. Він вказав на ряд проблем, які не вдалося вирішити Тимчасовій адміністрації. Так, уряд Хорватії не відреагував адекватно на заклик Ради Безпеки зняти юридичні перепони повернення біженців у майнових питаннях. Спостерігалися випадки адміністративної дискримінації сербського населення місцевими посадовими особами, які ігнорували політику уряду. Занепокоєність Генерального секретаря викликав низький рівень прогресу у створенні і фінансуванні політичних установ. Разом з тим, Генеральний секретар наголосив на тому, що ТАООНСС в основному виконала поставлені перед нею важливі завдання, і суттєве покращення співробітництва хорватського уряду у

стабілізації мирного будівничого процесу в районі ССБЗС свідчить про його прибічність остаточній інтеграції сербських громадян. Виходячи з цього, Генеральний секретар рекомендував Раді Безпеці завершити мандат Тимчасової адміністрації 15 січня 1998 року і зберегти обмежену миротворчу присутність ООН в районі через започаткування групи підтримки у складі 180 поліцейських спостерігачів для моніторингу дій хорватської поліції[79].

19 грудня Рада Безпеки у своїй резолюції 1145(1997) припинила мандат ТАООНСС з 15 січня 1998 року і санкціонувала розгортання групи підтримки[80]. Виведення персоналу Тимчасової адміністрації і повна передача повноважень по управлінню районом, проте, не позначилася негативно на процесі мирної інтеграції. Уряд Хорватії продовжував спрямовувати свої зусилля на виконання своїх зобов'язань по правам і гарантіям, про що свідчило здійснення програми національного примирення, проведення зустрічі президента Туджмана із представниками Об'єднаної ради ОПЧИН, заклики політичних і релігійних лідерів до терпимості і примирення та інші факти[81].

Така закономірність, на думку автора, є доказом того, що ТАООНСС в цілому вдалося створити умови для Мирної інтеграції району в склад Хорватії і перетворити мирний будівничий розвиток на постійний і безперервний процес. Разом з тим, припинення мандату ТАООНСС не призвело до повної ліквідації міжнародної присутності в цілях підтримання миру в районі. Резолюція 1145(1997) була прийнята Радою Безпеки ООН із врахуванням Рішення №176 Постійної ради ОБСЄ від 26 липня 1997 року про надання Місії ОБСЄ в республіці Хорватії повноважень, які мали на увазі логічне продовження функцій Тимчасової адміністрації ООН[82].

Одним із важливих аспектів політичного врегулювання в Хорватії було вирішення питання Превлакського півострова. Після підписання Основної угоди Рада Безпеки ООН прийняла рішення про поширення відповідальності Організації на територію півострова до досягнення угоди між СРЮ і Хорватією про остаточне врегулювання і започаткувала з цією метою МСООНПП у складі 28 військових спостерігачів для моніторингу демілітаризації півострова. Рада Безпеки також прийняла ряд резолюцій, в яких закликала сторони "продовжувати переговори в цілях повної нормалізації двосторонніх відносин"[83].

В цьому зв'язку 23 серпня 1996 року Республіка Хорватія і Союзна Республіка Югославія підписали угоду про нормалізацію, у відповідності із якою зобов'язалися врегулювати протиріччя щодо Превлака шляхом переговорів в дусі добросусідських відносин і Статуту ООН[84]. Однак, як виявили подання сторін, вони користувалися різними підходами до визначення "спірних питань". Хорватія розгля-

дала питання Превлакського півострова як питання безпеки, в той час, коли СРЮ – як територіальний спір. Наявність таких розбіжностей спричинила затримку процесу встановлення стабільності в регіоні і створила сприятливі умови для зростання напруги між сторонами. Проте, аналіз ситуаційних доповідей Генерального секретаря ООН про положення на Превлакському півострові дозволяє авторові стверджувати, що присутність МСООНПП і активна дипломатична діяльність Голови місії відіграли превентивну роль і фактично унеможливили дестабілізацію в районі півострова. Так, після проведення югославською стороною військових навчань в Которській бухті в 1996 році в безпосередній близькості від півострова і дозвіл хорватських влад на доступ цивільних осіб в "блакитну зону" призвели до загострення положення і розглядалися сторонами як свідомі провокації. Проте Головний військовий спостерігач і його заступник провели зустрічі в Загребі, Белграді, Подгориці і з місцевими владами в районі місії, що дозволило швидко розрядити ситуацію. В подальшому практика таких зустрічей стала традиційною і сприяла підвищенню безпеки і укріпленню довіри між сторонами[85].

В травні 1996 року МСООНПП звернулася до сторін із пропозиціями практичних варіантів щодо процедур переходу від оборонного військового розгортання до звичайного режиму охорони кордону[86] біля зони демілітаризації. Пропозиції були підтримані Радою Безпеки ООН[87] і Місія зосередила свою увагу на їх впровадженні. З цією метою МСООНПП проводила активні переговори із сторонами, спрямовані на припинення випадків обмеження свободи пересування спостерігачів ООН і відмови доступу до позицій. 26 квітня 1997 року Рада Безпеки у заяві свого Голови звернулася до сторін із закликом прийняти практичні варіанти МСООНПП, розмінувати райони, що патрулювалися спостерігачами Місії, не чинити перешкод свободі пересування спостерігачів, а 8 травня в ході консультацій із сторонами заступник Генерального секретаря по операціям по підтриманню миру Бернар Мійє наголосив на негайній необхідності досягнути прогресу в прийнятті практичних варіантів процедур зниження напруги. Дипломатичний тиск на сторони було посилено в ході переговорів між МСООНПП і хорватськими офіційними особами у листопаді 1997 року, в результаті чого міністр внутрішніх справ Хорватії наказав ліквідувати мінне поле і три позиції спеціальної поліції в зоні під контролем ООН. Югославські влади також були вимушені зняти часткові обмеження щодо доступу спостерігачів місії на позиції прикордонної поліції[88].

На момент дослідження сторонам не вдалося дійти остаточного рішення про Превлакський півострів, хоча в 1998 році вони вироби-

ли пропозиції по врегулюванню спору і почали прямі двосторонні переговори по цьому питанню. Проте очевидним є той факт, що діяльність МСООНПП, яка поєднувала патрулювання на території півострова із активними дипломатичними діями, в цілому забезпечила збереження умов, сприятливих для ведення переговорів про врегулювання.

Таким чином, до беззаперечного миротворчого здобутку ООН, слід віднести ефективне застосування санкцій ООН, за допомогою яких Організації вдалося змусити уряд СРЮ відмовитися від незаконного втручання у конфлікт в Боснії та Герцеговині і припинити підтримку сербських сил в цій республіці.

ПОСИЛАННЯ

1 Письмо Генерального секретаря ООН от 13 марта 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/190. – С.6.
2 Письмо Генерального секретаря ООН от 9 июля 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/542. – С.5-6.
3 Письмо Генерального секретаря ООН от 1 октября 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности S/1996/814. – С.5.
4 Письмо Генерального секретаря ООН от 23 декабря 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/1066. – С.6.
5 Письмо Генерального секретаря ООН от 16 октября 1997 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1997/804. – С.9.
6 Письмо Генерального секретаря ООН от 9 декабря 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/1024. – С. 7.
7 Письмо Генерального секретаря ООН от 16 октября 1997 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1997/804. – С.9.
8 Там само. – С.8.
9 Доклад Генерального секретаря ООН, представленный во исполнение резолюции 1035(1995) Совету Безопасности, 1 октября 1996 года, S/1996/820. – С.2.
10 Письмо Генерального секретаря ООН от 1 октября 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/814. – С.8-9.
11 Там само. – С.9.
12 Письмо Генерального секретаря ООН от 14 апреля 1997 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1997/310. – С.7.
13 Там само. – С.7-8.
14 Письмо Генерального секретаря ООН от 16 октября 1997 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1997/804. – С.7.
15 Там само. – С. 8.
16 Письмо Постоянного представителя Германии при ООН от 10 июня 1998 года на имя Генерального секретаря ООН, S/1998/498. – С. 2.
17 Письмо Генерального секретаря ООН от 9 апреля 1998 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1998/314. – С.7.
18 Там само.
19 Письмо Постоянного представителя Германии при ООН от 13 октября 1998 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1998/947. – С.4.

[20] Письмо Генерального секретаря ООН 13 марта 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/190. – С.9.
[21] Письмо Генерального секретаря ООН от 9 июля 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/542. – С.7.
[22] Документы Совета Безопасности ООН, S/1996/968. – С.5.
[23] Письмо Генерального секретаря ООН от 9 июля 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/542. – С.6.
[24] Письмо Генерального секретаря ООН от 1 октября 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/814. – С.16.
[25] Письмо Генерального секретаря ООН от 9 апреля 1998 года на имя Председателя Совета Безопасности S/1998/314. – С.21.
[26] Доклад Генерального секретаря ООН, представленный в соответствии с резолюцией 1035(1995) Совету Безопасности, 21 июня 1996 года, S/1996/460. – С.7.
[27] Доклад Генерального секретаря ООН, представленный во исполнение резолюции 1035(1995) Совету Безопасности, 9 декабря 1996 года, S/1996/1017. – С.1-2.
[28] Доклад Генерального секретаря ООН о деятельности МООНБГ, 16 июля 1997 года, S/1997/468. – С.8.
[29] Там само. – С.11.
[30] Письмо Генерального секретаря ООН от 16 октября 1997 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1997/804. – С.20.
[31] Там само.
[32] Документы Совета Безопасности ООН, S/1997/1998/94. – С.23.
[33] Письмо Постоянного представителя Германии при ООН от 10 июня 1998 года на имя Генерального секретаря ООН, S/1998/498. – С.3.
[34] Там само. – С.11.
[35] Доклад Генерального секретаря ООН, представленный во исполнение резолюции 1035(1995) Совету Безопасности, 9 декабря 1996 года, S/1996/1017. – С.8.
[36] Доклад Генерального секретаря ООН от 9 апреля 1998 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1998/314. – С.12.
[37] Доклад Генерального секретаря ООН, представленный в соответствии с резолюцией 1035(1995) Совету Безопасности, 21 июня 1996 года, S/1996/460. – С.3-4.
[38] Доклад Генерального секретаря ООН, представленный во исполнение резолюции 1035(1995) Совету Безопасности, 9 декабря 1996 года, S/1996/1017. – С.2-3.
[39] Письмо Постоянного Представителя Соединенного Королевства Великобритании и Северной Ирландии при ООН от 5 декабря 1996 года на имя Генерального секретаря ООН, S/1996/1012. – С.5.
[40] Резолюция Совета Безопасности ООН, S/RES/1088(1996). – С.2.
[41] Письмо Постоянного представителя Соединенного Королевства Великобритании и Северной Ирландии при ООН от 7 марта 1996 года на имя Генерального секретаря ООН, S/1997/201. – С. 2.
[42] Письмо Постоянного представителя Соединенного Королевства Великобритании и Северной Ирландии при ООН от 7 марта 1997 года на имя Генерального секретаря ООН, S/1997/204. – С.3.
[43] Заявление Председателя Совета Безопасности от 11 марта 1997 года, S/PRST/1997/12. – С.1-2.
[44] Доклад Генерального секретаря ООН о деятельности МООНБГ, 16 июля 1997 года, S/1997/468. – С.4.

[45] Там само. – С.2.
[46] Доклад Генерального секретаря ООН, представленный в соответствии с резолюцией 1035(1995) Совету Безопасности, 21 июня 1996 года, S/1996/460. – С.3.
[47] Доклад Генерального секретаря ООН о деятельности МООНБГ, 8 сентября 1997 года, S/1997/694. – С4.
[48] Доклад Генерального секретаря ООН о деятельности МООНБГ, 12 марта 1998 года, S/1998/227. – С.4.
[49] Доклад Генерального секретаря ООН, представленный во исполнение резолюциий 1088(1996) Совету Безопасности, 14 марта 1997 года, S/1997/204. – С.4.
[50] Доклад Генерального секретаря ООН, представленный во исполнение резолюции 1035(1995) Совету Безопасности, 9 декабря 1996 года, S/1996/1017. – С.4.
[51] Письмо Генерального секретаря ООН от 25 июля 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/600. – С. 3.
[52] Письмо Генерального секретаря ООН от 24 сентября 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/783. – С. 4.
[53] Письмо Генерального секретаря ООН от 22 августа 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/696. – С 4.
[54] Письмо Генерального секретаря ООН от 23 декабря 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/1066. – С. 2.
[55] Письмо Генерального секретаря ООН от 27 февраля 1997 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1997/193. – С. 3.
[56] Письмо Генерального секретаря ООН от 22 ноября 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/970. – С. 5.
[57] Письмо Генерального секретаря ООН от 26 марта 1997 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1997/257. – С.5.
[58] Письмо Генерального секретаря ООН от 13 марта 1996 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1996/190. – С. 18.
[59] Доклад Генерального секретаря ООН, представленный в соответствии с резолюцией 981(1995), 982(1995) Совету Безопасности, 23 ноября 1995 года, S/1995/987. – С.2-3.
[60] Доклад Генерального секретаря ООН о ВАООНВСЗС, 26 июня 1996 года, S/1996/472/ – С.5.
[61] Там само. – С.6.
[62] Доклад Генерального секретаря ООН о ВАООНВСЗС, 5 августа 1996 года, S/1996/622. – С.5.
[63] Доклад Генерального секретаря ООН о ВАООНВСЗС, 1 октября 1996 года, S/1996/821. – С.2.
[64] Там само. – С.5.
[65] Письмо Генерального секретаря ООН от 21 января 1997 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1997/62. – С.1.
[66] Там само. – С.2.
[67] Письмо Постоянного представителя Хорватии при ООН от 13 января 1997 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1997/27. – С.3.
[68] Заявление Председателя Совета Безопасности, S/PRST/1997/4. – С.2.
[69] Доклад Генерального секретаря ООН о ВАООНВСЗС, 24 февраля 1997 года, S/1997/148. – С.1.
[70] Там само. – С.5.
[71] Письмо Генерального секретаря ООН от 29 апреля 1997 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1997/343. – С.2-3.

[72] Заявление Председателя Совета Безопасности, S/PRST/1997/26. – С.2-3.
[73] Письмо Генерального секретаря ООН о положении в Хорватии, 23 июня 1997 года, S/1997/487. – С.3.
[74] Доклад Генерального секретаря ООН о ВАООНВСЗС, 20 октября 1997 года, S/1997/767. – С.1.
[75] Резолюция Совета Безопасности ООН, S/RES/1120(1997). – С.2. Заявление Председателя Совета Безопасности, S/PRST/1997/48. – С.2-3.
[76] Документы Совета Безопасности ООН, S/1997/772. – С.2-3.
[77] Доклад Генерального секретаря ООН о ВАООНВСЗС, 4 декабря 1997 года, S/1997/953. – С.3.
[78] Там само. – С.10-11.
[79] Резолюция Совета Безопасности ООН, S/RES//1145(1997). – С.2-3.
[80] Доклад Генерального секретаря ООН о ВАООНВСЗС, 22 января 1998 года, S/1998/59. – С.1-2.
[81] Письмо Постоянного представителя Хорватии при ООН от 27 июля 1997 года на имя Председателя Совета Безопасности, S/1997/496. – С.3.
[82] Резолюция Совета Безопасности ООН, S/RES/1066(1996). – С.2.
[83] Доклад Генерального секретаря ООН о ВАООНВСЗС, 28 августа 1998 года, S/1996/705. – С.2.
[84] Доклад Генерального секретаря ООН о Миссии ООН в Боснии и Герцеговине на Превлакском полуострове, 26 июня 1998 года, S/1998/578. – С. 1.
[85] Доклад Генерального секретаря ООН, представленный в соответствии с резолюцией 1038(1996) Совету Безопасности, 27 июня 1996 года, S/1996/502. – С.2.
[86] Резолюция Совета Безопасности ООН, S/RES/1147(1998). – С. 2. Заявление Председателя Совета Безопасности от 26 апреля 1997 года, S/PRST/1997/1997/23. – С.2.
[87] Доклад Генерального секретаря ООН о ВАООНВСЗС, 22 января 1998 года, S/1998/59. – С.3.
[88] Доклад Генерального секретаря ООН о Миссии ООН в Боснии и Герцеговине на Превлакском полуострове, 6 января 1999 года, S/1999/16. – С.2-3.

Надійшла до редакції 28.12.2002